

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI
FACULTAT DE CIÈNCIES JURÍDIQUES

Ensenyament de Graduat Superior en Dret Ambiental 2002

Curs 2004-2005

Dret Penal Ambiental

(Codi: 15412107)

Curs: Primer
Segon Quadrimestre

Assignatura Obligatòria
Crèdits Totals: 4.5
Crèdits Teòrics: 3
Crèdits Pràctics: 1.5

Departament/s: Dret Públic

Professors/s: Sra. Maria Marquès i Banqué

Presentació:

L'assignatura Dret penal ambiental es planteja des d'una perspectiva fonamentalment pràctica, posant especial èmfasi en la transcendència de les altres branques del Dret a l'hora d'interpretar els delictes ambientals. L'estratègia docent escollida per tal d'assolir aquest objectiu general és l'aprenentatge basat en problemes (ABP o PBL), en la qual els estudiants són els responsables de la seu propi procés d'aprenentatge. El professor assumeix la funció de proveir els materials i de fer de guia per facilitar l'aprenentatge. El temari de l'assignatura no es desenvoluparà, per tant, seguint el mètode de les classes teòriques presencials. El temari és només indicatiu dels temes que poden anar sorgint en la resolució dels problemes que es plantejaran durant el curs i que es resoldran treballant en equip.

Temari:

1. La Constitució i el Dret penal del medi ambient: Concepte de bé jurídic i Constitució.- El medi ambient com a bé jurídic protegit.- Les obligacions constitucionals de tutela penal: plantejament del problema. El supòsit de l'art.45 CE.- Influència de la Constitució en la tècnica legislativa de tutela: 1) llei especial vs. CP. Anàlisi des de la perspectiva de la funció del Dret penal - 2) normes penals en blanc i elements normatius. Anàlisi des de la perspectiva del principi de legalitat.
2. Dret comunitari i Dret penal del medi ambient: Relacions entre el Dret comunitari i el Dret penal intern: qüestions generals.- Mecanismes positius d'influència del Dret comunitari en el Dret penal: els processos d'harmonització i d'assimilació.- Alternatives. Límits a la unificació del Dret penal europeu.- Mecanismes negatius d'influència: la interpretació i les seves possibles solucions.
3. Dret administratiu i Dret penal del medi ambient: Relacions generals entre el Dret administratiu i el Dret penal: 1) criteris qualitatius i quantitatius de delimitació - 2) la incidència dels principis informadors del Dret penal: principi de subsidiarietat, intervenció mínima, ultima ratio i caràcter fragmentari del Dret penal .-El principi ne bis in idem .- L'accessorietat administrativa: concepte i classes .- Especial referència a l'autorització administrativa.
4. La tutela jurisdiccional del medi ambient: La tutela judicial del dret del medi ambient: entre la fragmentació normativa i la dispersió processal .- La legitimació dels ciutadans i les associacions protectores en els processos ambientals .- La protecció processal cautelar del medi ambient .- L'activitat probatòria en l'àmbit dels delictes medioambientals .- Eficàcia de la reparació.
5. Els delictes contra els recursos naturals i el medi ambient: Consideracions generals .- Tipus bàsic del delictes ecològic .- Estructura típica .- Delictes de perill vs. delictes de lesió .- Relació de causalitat .- L'error .- Justificació i exculpació .- Supòsits agreujats .- L'adopció de mesures i l'article 327 CP .- Abocadors il·legals .- La modalitat típica de l'article 330 CP.
6. Els delictes urbanístics: La tutela penal de l'ordenació del territori: qüestions políticocriminals .- Anàlisi de l'article 319 del CP: caracterització objectiva i subjectiva del tipus .- L'article 320 del CP: responsabilitat penal dels funcionaris públics.

7. Els delictes relatius a la protecció de la flora i la fauna: Consideracions generals .- Bé jurídic .- Modalitats típiques.

8. Els delictes contra el patrimoni historicoartístic: La protecció penal del patrimoni històric, cultural i artístic i l'article 46 de la Constitució espanyola .- Concepte jurídicopenal de patrimoni artístic .- Anàlisi dels tipus del Codi Penal.

9. La responsabilitat penal dels funcionaris en l'àmbit ambiental: Plantejament del problema: consideracions dogmàtiques i políticocriminals .- La solució adoptada pel legislador espanyol .- Alternatives en Dret comparat .- L'article 329 del CP.

Forma d'avaluació:

Per aquells que segueixin la metodologia PBL l'avaluació es farà de forma continuada, valorant el treball individual i en equip. La nota es decidirà en una entrevista final entre el professor i l'estudiant individualment, a partir dels diversos instruments d'avaluació que s'hagin anat recollint durant el curs.

L'assignatura també podrà ser aprovada a partir de la preparació autònoma del temari. L'examen constarà, en aquest cas, d'un test de vint preguntes, una pregunta teòrica i la resolució d'un cas pràctic. Per a la resolució del cas pràctic el dia de l'examen s'aconsella dur el Codi penal.

Bibliografia:

DE LA CUESTA ARZAMENDI, J.L., "Delitos contra los recursos naturales y el medio ambiente: Capítulo III, Título XVI, Libro II del Nuevo Código Penal de 1995", Actualidad Penal, nº 14, abril 1998, pp. 287- 307

- "Delitos relativos a la ordenación del territorio en el nuevo Código Penal de 1995", Actualidad Penal, nº15, abril 1998, pp. 309-328

DE LA MATA BARRANCO, N.J., Protección penal del ambiente y accesoriedad administrativa, Ed. Cedecs, Barcelona, 1996

GARCÍA ARÁN, M., "Hacia un Derecho Penal Europeo: la propuesta del 'Corpus Iuris'", Revista de Derecho y Proceso Penal, Año 1999-1, núm. 1, pp. 167-180

GÓMEZ RIVERO, M.C., El régimen de autorizaciones en los delitos relativos a la protección del medio ambiente y ordenación del territorio (especial referencia a la responsabilidad del funcionario concedente), Ed. Tirant lo Blanch, València, 2000

HAVA GARCÍA, E., Protección jurídica de la fauna y flora en España, Ed. Trotta, Madrid, 2000

MORALES PRATS, F., "La estructura del delito de contaminación ambiental. Dos cuestiones básicas: ley penal en blanco y concepto de peligro", en La protección jurídica del Medio Ambiente (coord. por J.M.Valle Muñiz), Aranzadi, Pamplona, 1997, pp.225-255
OCTAVIO DE TOLEDO Y UBIETO, E., "Un ejemplo de norma jeroglífica: el art. 329 CP. Algunas cuestiones (y ciertas respuestas) sobre consumación, tentativa, autoría, participación y penas referidas al artículo 329 CP (y figuras afines)", Revista de Derecho y Proceso Penal, Año 2000-1, núm. 3, pp. 13-44

PÉREZ DE GREGORIO, J. J., "Jurisprudencia penal medioambiental", La Ley, nº 4328, 10 de juliol de 1997, pp. 1-6 i nº 4329, 11 de juliol de 1997, pp. 1-3

- El proceso penal medioambiental, Centro de Estudios Ramón Areces, Madrid, 1999

PRATS CANUT, J.M., "Responsabilidad penal de las autoridades y funcionarios municipales en materia ambiental", en Derecho del Medio Ambiente y Administración local (coord. por J. Esteve Pardo), Diputación de Barcelona, Madrid, 1996, pp. 519-549
QUINTERO OLIVARES I ALTRES, Comentarios al Nuevo Código penal, 3ª ed., Aranzadi, Cizur Menor, 2004

SÁNCHEZ MARTÍNEZ, F., "Delitos sobre la ordenación del territorio: el delito urbanístico en el nuevo Código Penal", Cuadernos de Política Criminal nº 63 (1997), pp.669 i ss.

SILVA SÁNCHEZ, J., Delitos contra el medio ambiente, Ed. Tirant lo Blanch, València, 1999

TERRADILLOS BASOCO, J. (Dir.), Derecho penal del medio ambiente, Ed. Trotta, Madrid, 1997

Observacions:

Aquesta assignatura s'oferirà de forma semipresencial. És requisit per tal de poder seguir-la en modalitat PBL la competència bàsica en l'eina de campus virtual EduStance.